

Suomen kieltä vastaanottokeskuksessa: yhdessä oppimassa turvapaikanhakijoiden kanssa

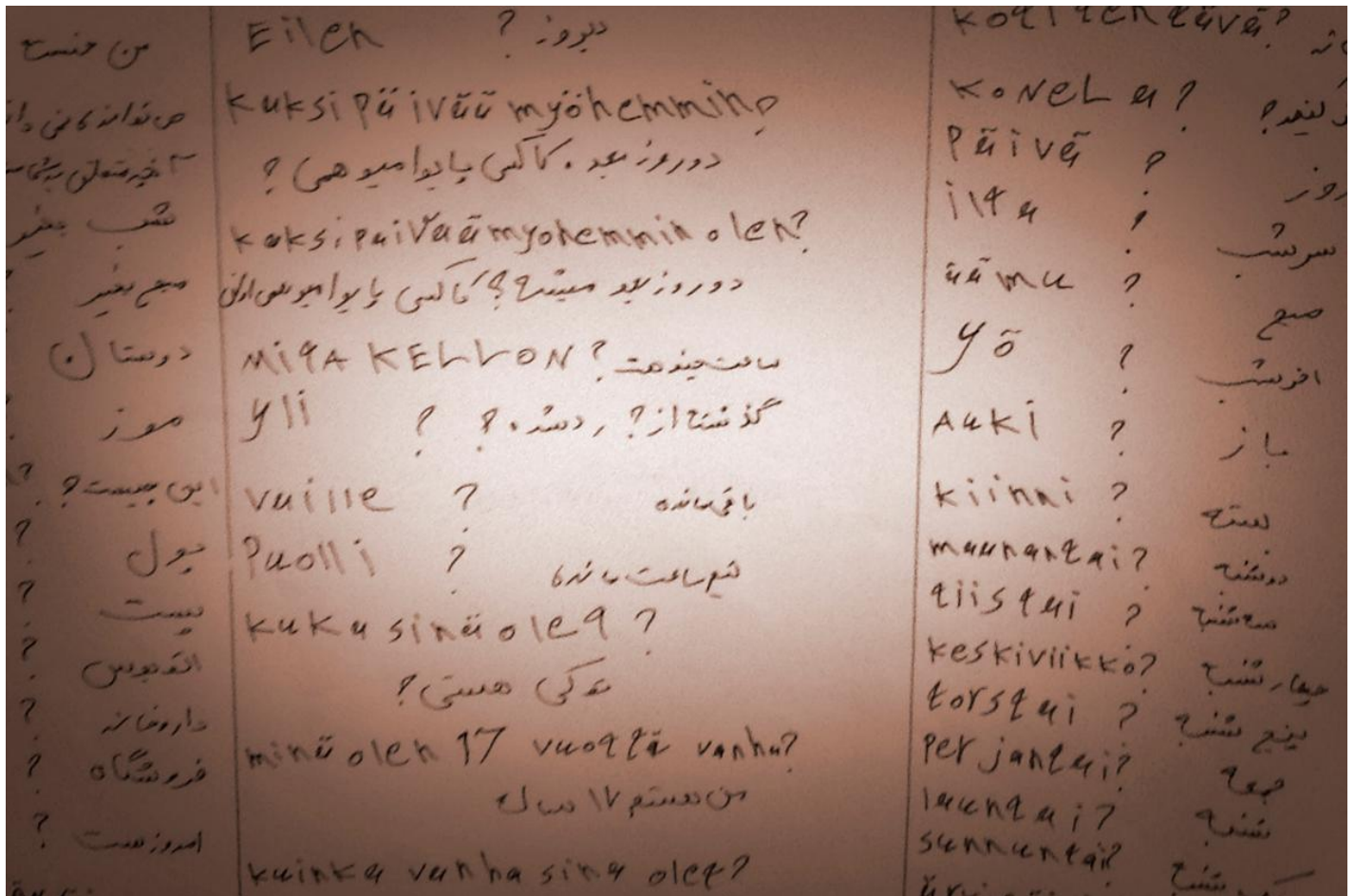
Syksyllä 2015 kasvanut turvapaikanhakijoiden määrä ja tarve suomen kielen opetukselle vastaanottokeskuksissa herätti myös Ruusupuiston toimijat. Eija Aalto Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitokselta ja Sanna Mustonen avoimesta yliopistosta päättivät yhdessä kantaa yhteiskunnallista vastuuta ja lähtivät toteuttamaan suomen kielen opetusta Jyväskylässä Puuppolan vastaanottokeskuksessa yhdessä opiskelijoidensa kanssa. Vastaanottokeskuksessa on sijoitettuna perheitä, yhteensä 120 turvapaikanhakijaa.

Vastaanottokeskuksen asukkaille järjestettiin neljä viikkoa kestänyt suomen kielen intensiivikurssi. Opetusta oli kolme kertaa viikossa. Ensimmäisessä vaiheessa opettajina toimivat suomi toisena kielenä -opettajaksi erikoistuvat opiskelijat opettajankoulutuslaitokselta, lisäksi mukana oli opettaja myös yliopiston kielikeskuksesta. Projekti jatkuu keväällä 2016, kun suomen kielen opetusta Puuppolassa jatkavat avoimen yliopiston suomi toisena ja vieraana kielenä -opintojen opiskelijat Sanna Mustosen ja Nina Reimanin ohjauksessa.

Ei perinteisten mallien varassa

Puuppolassa järjestettävä opetus on rakennettu uusien kieli- ja kielitaitokäsitysten pohjalta, ei perinteisiä malleja noudattaen. Opetus ei lähdä liikkeelle kielen mikrotasolta, kuten äänneiden tai kirjaimien opettelusta irrallisina kokonaisuuksina. Alkuvaiheen sanasto ei myöskään keskity oppikirjoille tyypilliseen sanastoon, vaan kytkeytyy niihin arkisiin tilanteisiin, joita oppija ensimmäiseksi kohtaa.

Opetuksen suunnittelussa lähdettiin liikkeelle vastaanottokeskuksen asukkaiden tarpeista. Millaiset tilanteet ovat tyypillisiä ja merkityksellisiä maahan tulon alkuvaiheessa? Millaisia kohtaamisia ja oppimisen paikkoja vastaanottokeskuksen asukkailla on? Millaista kieltä tarvitaan arjessa selviytymiseen? Apuna suunnittelutyössä olivat nuorten maahanmuuttajien kokemukset kielen oppimisen alkuvaiheesta. Tällainen kokemusasiantuntija pääsee käsiksi merkityksiin, jotka jäävät kantasuomalaiselle vieraaksi.

Opetuksen kehyksenä toimi tarina, johon niveltäi arkisia tilanteita ja dialogeja (esim. bussilla kulkeminen, kaupassa asiointi). Tarinaa kuunneltiin jatkokertomuksena, ja oppijat osallistuivat siihen eri rooleissa. Neljän viikon aikana oppijat pääsivät kieleen kiinni: he oppivat ilmaisemaan peruskohteliaisuuksia, -tunteita ja -olotiloja, esittämään kysymyksiä sekä puhumaan ajasta.

Lähtökohdat suunnittelutyölle olivat haasteelliset. Opetusmateriaaleja ei kynän, paperin, teipin ja muutaman kuvan lisäksi ollut. Vastaanottokeskuksen asukkaiden kieli- tai lukutaidosta, iästä tai koulutustausta ei ollut juurikaan tietoa. Opetus pitikin suunnitella siten, että se perustui suulliseen kielenkäyttöön ja kokonaan suomen kielelle. Matkan varrella opetusta kehitettiin ja muunneltiin: oppijoiden toivomuksesta mukaan otettiin esimerkiksi kirjoitettua kieltä. Olennaisinta oli kohdata oppijat ihmisinä yksilöllisine tarpeineen.

Projekti on vaatinut nöyryytystä uuden ja epävarman tilanteen äärelle. Vuorovaikutus edellyttää heittäytymistä ja epävarmuuden ja ennakoimattomuuden sietokykyä niin opettajilta kuin oppijoiltakin. Onnistumisen kannalta tärkeää on ollut, että opettajien ja oppijoiden välille pystyttiin luomaan kunnioittava ja luottamuksellinen suhde.

Kokemuksia ensimmäisen vaiheen jälkeen

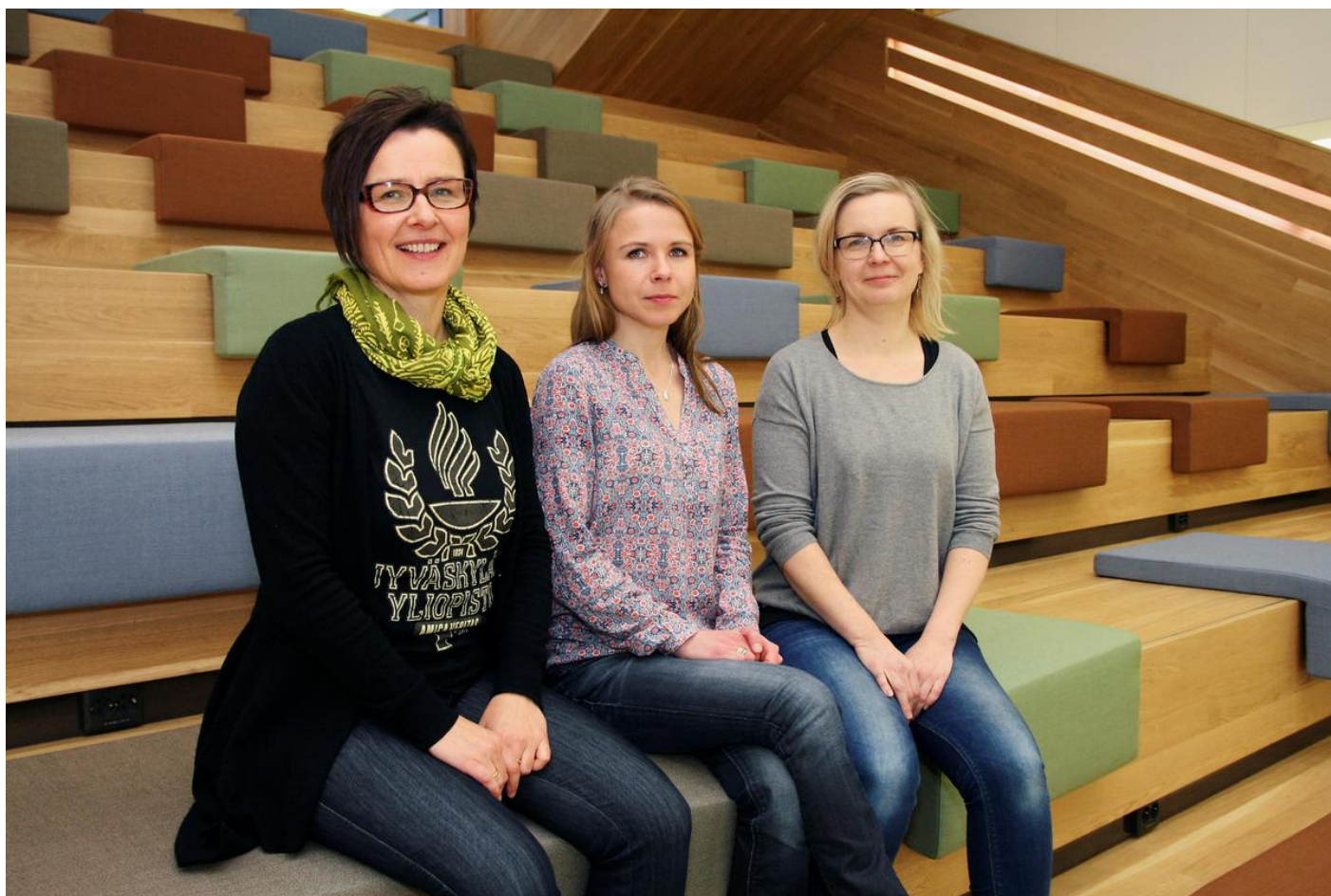
Tulevien suomen kielen opettajien kouluttajan näkökulmasta projekti on ollut antoisa. Teoriat kielenoppimisesta on pantu käytäntöön, ja teoria ja käytäntö ovat ruokkineet toisiaan. Myös projektiin osallistuneet opiskelijat ovat kehuneet kokemustaan. – Todellista kokemusta, ja saa tehdä jotain

oikeasti merkittävää, toteaa Jenny Tarvainen. – S2- ja opetuskokemuksen lisäksi on ollut avartavaa nähdä, miten vastaanottokeskus pyöri ja tutustua ihmisiin siellä, pohtii puolestaan Ilona Pesu. Molemmat olivat opettamassa vastaanottokeskuksessa ensimmäisen intensiivijakson ajan.

Vastaanottokeskuksen asukkaat olivat oppijoina erittäin motivoituneita ja opiskelivat tarmokkaasti huolimatta matkaväsymyksestään ja elämäntilanteensa epävarmuudesta. Palaute opetuksesta oli ylitsevuotavaa, ja lopuksi vietetty pikkujoulujuhla oli sekä iloinen että haikea. Onneksi suomen kielen opetus jatkuu vielä ainakin yhden intensiivikokonaisuuden verran. Keväällä 2016 opetuksen suunnittelu on myös hieman helpompaa syksyn kokemusten pohjalta. Johtotähtenä on edelleen ajatus siitä, että toimitaan ihmiset edellä. Tärkein tavoite olisi pystyä osallistamaan oppijat toimintaan ja ohjata heidät erilaisten kielen oppimisen resurssien äärelle. Intensiivikurssi on kestoaltaan rajallinen, mutta oppimisen mahdollisuudet oppituntien ulkopuolella rajattomat.

Sanna Mustonen ja Kirsi Nikulainen

Kuvat: Nina Reiman (turvapaikanhakijoita kouluttaneita opiskelijoita ja opettajia), Eija Aalto (tekstikuva) Martti Minkinen (henkilökuva alla)

Sanna Mustonen (keskellä) ja **Kirsi Nikulainen** (oikealla) työskentelevät kumpikin yliopistonopettajina avoimessa yliopistossa. Mustosen oppiaineena on suomi toisena ja vieraana kielenä ja Nikulaisen kirjallisuus. Kuvassa vasemmalla on opettajankoulutuslaitoksessa lehtorina toimiva **Eija Aalto**.

Lähetä palautetta kirjoittajille:

sanna.s.mustonen@jyu.fi

kirsi.j.nikulainen@jyu.fi

Lisätietoja:

<http://suomeksioppimassa.jyu.fi>

<https://www.jyu.fi/tiedonjyva/uutiset/opiskelijat-toivat-suomen-kielta-tutuksi-turvapaikanhakijoille>